

Ana Motl Demo

Dječji vrtić „Maslačak“, Zadar

Jelena Tomić

Dječji vrtić „Maslačak“, Zadar

KAKO RAZUMJETI DIJETE – KROZ DVOGLED ODGOJITELJA (DOKUMENTACIJA I SURADNJA)

Sažetak

Napredak društva i tehnologije te suvremeni način života 21. stoljeća doveli su do novog poimanja djeteta i djetinjstva. Suvremeni koncept djeteta polazi od toga da je dijete aktivno, cjelovito biće, znatiželjno i kompetentno te subjekt vlastitog razvoja. Dijete prije svega treba razumjeti i podržati u razvoju, a relevantan alat u tom procesu jest dokumentiranje odgojno-obrazovnog rada pri čemu je glavni cilj kvalitetna odgojno-obrazovna praksa. U radu će se prikazati dio dokumentacije iz Razvojne mape djeteta, tj. „Individualnog portfolija“ koji daje uvid u načine razmišljanja i aktivnosti djeteta, napredak djeteta, uključivanje djeteta u procjenu vlastitih postignuća, pružanje osnovnih informacija (Slunjski, 2012). Takav način praćenja djeteta omogućuje odgojiteljima, stručnjacima i roditeljima razumjeti dijete.

Suradnja s roditeljima i zajednicom od ključne je važnosti, a uvjetovana je sustavnim praćenjem, prepoznavanjem potreba svakog djeteta pojedinačno. Svakako, djeca se primarno razvijaju u svojim obiteljskim okruženjima, ali na razvoj utječe i društvena zajednica kreirana od različitih obiteljskih struktura. Partnerstvo s roditeljima nužno je za stvaranje poticajnog okruženja i za razvoj djetetovih potencijala. Područje suradnje i partnerstva pretpostavljeno je kvalitetnom komunikacijom i praksom koju odgojitelj želi mijenjati. Rad donosi primjere dobre prakse u vidu odgojiteljeve suradnje s roditeljima i zajednicom; korištenje raznih mogućnosti koje mu partnerski odnosi nude. Cilj je prikazati važnost dokumentiranja procesa učenja i važnost sustavne suradnje s roditeljima i zajednicom u vidu istraživanja i mijenjanja prakse te poboljšanje kvalitete rada ustanove i potpunog razumijevanja djeteta.

Ključne riječi: dijete, odgojitelj, dokumentiranje, partnerstvo, razumijevanje

1. Uvod

Kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje oblikuje se kao dinamičan, otvoren, razvojni, humanistički, holistički, razvojno primjeren pri čemu je dokumentacija oblik interakcije svih dionika odgojno-obrazovnog procesa. Pri kontinuiranom praćenju možemo prepoznati i razumjeti specifične interese svakog djeteta, uključujući njegove potencijale i motiviranost. Ovim oblikom praćenja možemo pružiti pomoć i podršku pri učenju, a na taj način poticati djetetov razvoj. U praksi odgojitelji kontinuirano proučavaju i otkrivaju nove mogućnosti dokumentiranja neposrednog rada. Prema Slunjski (2012), namjene

su dokumentacije višestruke, a neke od njih su razvoj kurikuluma; uvid u postignuća i kompetencije djece, komunikacija svih dionika procesa i profesionalno učenje. Sustavnim praćenjem, procjenjivanjem i planiranjem može se „podržati razvoj i učenje svakog djeteta i nadograđivati dječju prirodnu znatiželju, prethodna znanja, iskustva i vještine“ (Tankersley i sur., 2012: 5).

Dokumentiranje i suradnja s roditeljima i zajednicom od ključne je važnosti, a uvjetovana je sustavnim praćenjem, prepoznavanjem potreba svakog djeteta pojedinačno. Djeca se razvijaju u obiteljskom okruženju, ali i u društvenoj zajednici koju čine različite strukture obitelji. U radu se stavlja naglasak na dva oruđa koja su potrebna odgojiteljima da bi uspješno stvorili sliku o djetetu i time mijenjali kontekste i vizije ustanove u kojoj djeca i odrasli žive i rastu.

2. Dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa

Dokumentiranjem nazivamo sveobuhvatno prikupljanje dokumentacije koje uključuje anegdotske bilješke, likovne radove, transkripte audio i videozapisa, fotografije djece tijekom igre i dječjih radova, zapisa dnevnika, anegdotske bilješke, dnevnike, transkripte razgovora, razmišljanja djece i njihove izjave, individualne planove i slično (Slunjski, 2012).

Pri prikupljanju informacija i dokumentiranja „odgojitelj polazi od svijesti o važnosti dokumentiranja razvoja djeteta“ (Tomljanović, 2019: 5), pri čemu se na dijete gleda kao na individuu sa svojim potrebama, iskustvom, interesima, osobnosti, temperamentom, jakim stranama i stilom učenja. Također, dokumentiranje se shvaća kao profesionalna odgovornost, te kao temelj pedagoškog planiranja (Tomljanović, 2019). U procesu dokumentiranja odgojno-obrazovnog rada rabe se alati koji obuhvaćaju razne metode i tehnike za prikupljanje i obradu podataka.

Mnoge su pozitivne implikacije dokumentiranja i praćenja razvoja djece. Primarno u odnosu na samo dijete, zatim u odnosu na njegove roditelje, također na timsku suradnju, na pomake relevantne u odgojno-obrazovnom procesu, pa i one u odnosu na sami kurikulum ustanove. Nadalje, dokumentacija je u službi razvoja kurikuluma i pomaže odgojitelju kod promišljanja neistraženih izvora učenja i materijala. Potrebno je istaknuti kako je svrha procjena postignuća i kompetencija djece s ciljem dokumentiranja dječjih kompetencija i znanja. Učenje odgojitelja u profesionalnom smislu omogućuje vidljivost procesa učenja i proučavanja i jedna je od svrha dokumentacije. Neizostavna svrha dokumentacije jest i komunikacija sa svim dionicima o tijeku i kvaliteti procesa.

Hansen, Kaufmann i Walsh (2004) objašnjavaju razliku između promatranja i bilježenja, gdje se promatranje definira kao praćenje djeteta tijekom igre ili rada bez odgojiteljskih uplitanja u aktivnost, a bilježenje kao proces kojim dokumentiramo aktivnost ili ponašanje kojom se dijete bavi. Kvaliteti promatranja i dokumentiranja doprinosi planiranje vremena u kojem će se promatrati

dijete, te načina bilježenja aktivnosti. Kada se odgojitelj u svojoj praksi koristi pedagoškom dokumentacijom, tada „ima priliku opažati dijete, ali i sebe s djetetom“ (Rinaldi, 2006 prema Slunjski, 2011: 85). Upravo ova definicija upućuje na značenje i ulogu dokumentiranja i dokumentacije odgojno-obrazovnog rada. U skladu s navedenim, kroz dokumentaciju odgojitelji kvalitetnije razumiju dijete i na taj način mogu pružiti adekvatnu podršku razvoju.

Program Korak po korak ima ishodište u dječjoj involviranosti u procesu vlastitog učenja, a sam program prije svega ima razvojni pristup koji „osigurava temelj kojim se postiže razumijevanje i poštivanje prirodnog razvoja djeteta, pri čemu se polazi sa stajališta da djeca kroz igru neprestano aktivno usvajaju nove informacije, napreduju kroz predvidive stupnjeve razvoja, emocionalno i spoznajno se razvijaju u socijalnoj interakciji s drugima, jedinstveni su individualci koji se razvijaju i rastu različitim tempom“ (Hansen, Kaufman i Walsh, 2004: 8).

Prikupljanjem informacija o djetetu može se izraditi individualna mapa djeteta u svrhu razumijevanja djeteta i njegova procesa učenja. Razvojna mapa na različite načine služi svim dionicima – djeci, roditeljima i odgojiteljima. Također, razvojna mapa djeteta podrazumijeva bogatu dokumentaciju dječjih iskustava koja, prema Slunjski (2012), uključuje razmišljanja djece, njihova iskustva i aktivitet, napredak tijekom vremena, dječje refleksije, refleksije odgojitelja, progresivni odgojno-obrazovni proces, dječje iskustvo u ustanovi, te osnovne informacije o aktivnostima u vrtiću.

Nadalje, u radu donosimo prikupljenu dokumentaciju koja prikazuje aktivnost djece, a rezultat je bilježenja odgojitelja Dječjeg vrtića „Maslačak“ iz Zadra. Ovako sveobuhvatna dokumentacija temelji se na polazištima programa Korak po korak i implementaciji programa u kurikulum ustanove. Navedeni sustav dokumentiranja i bilježenja također se upotrebljava za planiranje odgojno-obrazovnog rada, te odgojiteljima pomaže kod promišljanja o novim materijalima rada i izvorima učenja djece. Cilj istraživanja provedenog 2019. godine na području Zadra bio je ispitati mišljenje odgojitelja privatnih i gradskih vrtića o značenju dokumentiranja. Rezultati potvrđuju da dokumentiranje i praćenje djeteta omogućuje uvid u razvoj djeteta, prepoznavanje njegovih specifičnih potreba i interesa te prikazuje kompleksnost iskustva učenja djeteta (Valjan Vukić i Tomić, 2021).

2.1. Valorizacija perioda adaptacije – primjer

Sveobuhvatnom dokumentacijom učenje i razvoj djece postaju vidljivi. Pri tome, potrebno je promatrati objektivno i u što više situacija kako bi slika o djetetu bila što potpunija. Prema Vidačić Maraš (2015), djeca putem dokumentacije imaju priliku podsjetiti se početnih ideja te na taj način dijete ima priliku komparacije nekadašnjih i sadašnjih učenja. Takvim sustavnim prikupljanjem stvara se individualna razvojna mapa djeteta čiji je cilj pomoći djetetu da razumije sebe i proces vlastitog učenja. Kod prvih susreta s vrtićem prisutni su

višestruki izazovi za dijete, roditelje i odgojitelje. Reakcije u procesu adaptacije mogu biti različite i pokazuju odgojiteljima kako se dijete nosi s novonastalim situacijama i promjenama. U procesu privikavanja na novu okolinu te stjecanja povjerenja i pripadnosti novoj sredini, djeca mogu dugo plakati, odbijati hranu i imati razne oblike regresije (Valjan Vukić i Tomić, 2021).

Tablica 1. Valorizacija perioda adaptacije djevojčice M¹

1. rujna	M. u vrtić dolazi u pratnji oba roditelja, majke i oca. Prvi dan svi troje borave u skupini, zadržavaju se oko pola sata. M. se odvaja od mame, istražuje prostor, djecu i odgojiteljice pogledom. Mama djeluje zabrinuto.
2. rujna	M. ostaje sama u skupini oko pola sata. Reakcije na odvajanje od roditelja nema. Raduje se dolasku mame.
6. rujna	M. dolazi u pratnji mame, u vrtiću ostaje oko sat vremena. Plačem reagira na odvajanje od mame. Bumo reagira, izvija se prema nazad, odgojiteljica je spušta na udobno mjesto za opuštanje kako se ne bi ozlijedila. Traži blizinu odgojiteljice, povremeno se smiruje uz odgojiteljicu.
Rujan	M. svakodnevno dolazi u pratnji mame ili tate, plače prilikom odvajanja, a ponekad i tijekom jutra. Iza 10:30 sati je razdražljiva, ima potrebu za dnevnim snom, dnevni odmor je u 12 sati, nakon ručka, taj period je praćen plačem. Ne voli boravak u dvorištu. M. se uspavljuje uz odgojiteljicu, plače, ne želi leći, ima bocu i dr. Pliško, palac u ustima. San je nemiran i traje 30-45min (roditelji kažu kako kod kuće ne spava duže).
Listopad	Periodi u suzama su kraći, javljaju se pred spavanje. Dobrog je apetita, nije izbirljiva u prehrani, nemirno spava. Kad se otvore vrata sobe (ponekad) reagira plačem. Plače prilikom boravka u dvorištu, pred kraj mjeseca sve manje.
Studeni	M. redovito dolazi u vrtić. Ne plače pri odvajanju, pruža ruke odgojiteljici, sa smiješkom. Sama se uspavljuje, u drugoj polovini mjeseca mirno spava, maksimalno sat i pol. Uključuje se u igru s drugom djecom, najradije s N. i K. (koju najčešće tuče pa mazi). Samostalno se igra. Krajem mjeseca prisutna simbolička igra. Najviše se veseli grupnim aktivnostima - tempere, ples, pjevanje. Odgojiteljice su suglasne kako se M. adaptirala na boravku u vrtiću.

¹ Primjer je preuzet iz rada Valjan Vukić, V., Zrilić, S., Tomić, J. (2022). Dokumentiranje odgojno-obrazovnog rada kao put prema razumijevanju djeteta i djetinjstva (90-104) objavljenog u zborniku Orel, M., Brala-Mudrovčić, J., Miletić, J. (ur.), 12th International Conference. EDUvision 2022 *New Contemporary Challenges - Opportunities for Integrating Innovative Solutions into 21st Century Education*. Ljubljana: EDUvision.

2.2. Dokumentiranje likovnog rada

Dokumentiranjem likovnog rada djevojčice E. odgojiteljica ima uvid o tome koja djevojčica ima znanja o odnosima među članovima obitelji, koliko pozna je boje, koje dijelove odjeće imenuje, te razumijevanje isto-različito pojmova, ali i o samopouzdanju. U likovnom radu svjesno se oponaša stvarnost, a sve u skladu s razvojnim simboličkim sposobnostima. Djevojčica se koristi cijelom površinom papira za crtanje, a dijelove crteža povezuje u jednu cjelinu. Likovni rad odgovara predkonvencionalnom razdoblju, odnosno fazi u kojoj djeca pokušavaju postići sličnost realnosti koja ih okružuje i crteža.

Djevojčica E. (4 godine) za vrijeme okupljanja djece u vrtiću tijekom jutra prilazi odgojiteljici i obraća joj se.

E.: „Crtala bi s novim flomasterima!“
Odgojiteljica daje djevojčici papir i flomastere. Nakon nekoliko minuta djevojčica se obraća odgojiteljici.

E.: „Vauu ja imam tri pramena!“ (broji jedan dva tri)

Odg.: „Koga si nacrtala!“

E.: „Mamu, tatu i mene!“

Odg.: „Sviđa mi se kako si nacrtala svih troje, a gdje ste to?“

E.: „Idemo na igralište, ja ću se igrati, a mama i tata gledati!“ Nakon nekoliko trenutaka E. objašnjava: „Mama i tata su mi roditelji!“

Odg.: „A što si ti mami i tati?“

E.: „Ja sam njima dijete, djevojčica!“

Odg.: „A što ste zajedno ti, mama i tata?“

E.: „Jedna obitelj!“, i objašnjava tijekom crtanja: „Mama će imati roze hulahopke i čizme, a tata crvene čizme. Moja mama će imati majicu tamno plave boje. Ja imam smeđe oči (boji smeđe oči na crtežu), tata ima isto smeđe oči, mi imamo iste oči! Mama ima maslinaste oči drukčije od nas! Sad ću obojati nebo!“

Odg.: „Koje je boje nebo?“

E.: „Aquva! Obojat ću i travu, ona je zelene boje!“. Kada E. završava s radom, objašnjava „Vidi moj rad je lijep, najljepši! Ljepši od svih!“ Potom djevojčica uzima žuti flomaster te se potpisuje imenom na rad. Likovna aktivnost djevojčice trajala je šesnaest minuta i potom je rad dala odgojiteljici.

Slika 1. Likovni rad djevojčice E.

2.3. Dječja igra

Tjedan dana prije izrade igre djeca su dobila ideju da oboje tuljke od papirnatih ubrusa koje su pronašli u likovnom centru. Nakon bojenja imali su mnogo tuljaka u raznim bojama koje su odlučili prebrojiti. Dječak M. tijekom prebrojavanja odlučuje zapisati brojeve, na svaki tuljak jedan broj i na taj se način razvila igra naziva „Brojevni toranj“ koja potiče razvoj matematičkih kompetencija prebrojavanja od jedan do deset, samu vizualizaciju znamenke i uparivanje s odgovarajućim brojem točaka odnosno vizualizacije brojeva u nizu.

Djeca su imala obojene tuljke, a na svakom od njih bio je jedan broj i onoliko točki koliko odgovara napisanom broju. Na taj način djeca prepoznaju znamenke, imenuju i razgovaraju o njima, dijele prethodno iskustvo. Djevojčica E. pravilno imenuje brojeve, uparuje ih sa znamenkom i brojem točkica, dok djevojčica M. uz pomoć broji do 5 i uparuje broj točkica sa znamenkom. Djevojčica M. uzastopno griješi pa joj druga djevojčica pomaže u imenovanju i prebrojavanju. Odlučuju graditi toranj stavljajući tuljak na tuljak, no stalno im se ruši i nije stabilno.

E.: „Stalno nam pada!“ Hajde M. ti drži rukama dolje ja ću slagati!“

M. (nakon nekoliko pokušaja): „Pada opet“, prilaze odgojiteljici i traže pomoć.

Odg.: „Što bi mogli napraviti da toranj stoji?“ Djevojčice nemaju prijedlog. „Hoćemo potražiti pomoć od prijatelja?“

E. zamoli dječake D. i M. da im priskoče u pomoć. Prvo su se dosjetili da se potpomognu drvenim pločama, zatim pokušavaju papirom, olovkama i nakon nekoliko neuspjelih pokušaja M. donosi podmetače za čaše. Uspijeva im sagrađiti toranj pomoću podmetača. Dječaci gube interes za igru i napuštaju centar u kojem se igra odvija. Odgojiteljica daje prijedlog djevojčicama M. (4 godine) i E. (3 godine) da slože toranj u nizu od 1 do 10. Nakon usvojenog brojevnog niza u igri djevojčici E. odgojiteljica predlaže tornjeve od parnih i neparnih brojeva te prebrojavanje od 10 do 1. Djevojčica M. uz pomoć druge djevojčice tri put složi niz od 1 do 8. Igra je potrajala 45 minuta.

U ovoj igri razvijali su se sljedeći matematički koncepti:

- brojevi (pisanje brojeva, vizualizacija brojeva, prebrojavanje točkica, usvajanje brojevnog niza)
- oblik i prostor (koordinacija oko i ruka)
- vizualizacija (postavljanje tuljaka na mjesto koje odgovara brojevnom nizu)
- mjerenje (koristimo se pojmovima više i niže kad govorimo (uspoređujemo i mjerimo) o tornju i broju tuljaka u njemu – kada je viši, a kada je niži).

Kod razvoja kompetencija iz matematičkih procesa pojavljuju se:

- komunikacija i prikazivanje (komunikacija među djecom koja se igraju o znanjima koja imaju i pokazivanje brojeva, prebrojavanje, rasprava koju odgojiteljica potiče)
- povezivanje (uparuju se broj ispisan na tuljku, broj točki te se broj stavlja na odgovarajuće mjesto u brojevnom nizu)
- logično mišljenje, argumentiranje i zaključivanje (razvija se komunikacija među djecom o matematičkim pojmovima, povezivanje brojeva, nalazi se mjesto u nizu)
- rješavanje problema (zaključivanje koji je broj veći koji manji te koji treba biti na kojem mjestu, dodatno se prebrojavaju parni i neparni brojevi te brojevni niz od 10 do 1).

U ovoj dječjoj igri vidjeli smo primjer suradničkog učenja, regulaciju emocije, tj. tolerancije na neuspjeh, odlaganje potreba – čekanje na red (naizmjenice slaganje tornja), pozitivna matematička iskustva, kao na primjer usvajanje brojevnog niza od 1 do 10, vizualizaciju tog niza, razvoj koordinacije oko i ruka, matematičko pamćenje i mišljenje te razvoj svijesti o brojevima.

Slika 2 i 3. Djevojčice E. i M. tijekom igre

3. Suradnja

Najpoznatiji oblik suradnje zastupljen u predškolskoj ustanovi jest suradnja s obitelji i roditeljima. Dobra, temeljita, profilirana interakcija između roditelja i odgojitelja veoma je važna dimenzija u predškolskoj ustanovi i bitna je karakteristika humanističke koncepcije. Osim toga, suradnja i interakcije s roditeljima i obitelji djece, odgojitelju omogućuju bolje razumijevanje djeteta, njegove osobnosti, njegova karaktera i razvoja. Prema Stevanović (2003), odgojitelji od roditelja dobivaju višestruke pomoći. Pomoć se ogleda kroz usmjeravanje

odgojitelja k boljem i temeljitijem upoznavanju s djetetovim temperamentom i navikama. Roditelji kroz interakcije i suradnju interpretiraju svoje kulturne, vrijednosne i civilizacijske sudove koje prenose na dijete te se na taj način implementiraju u vrtićku kulturu, planiraju sadržaje, predlažu aktivnosti i izrađuju didaktiku. Ove zajedničke akcije odražavaju se na kvalitetniji rad s djecom, a ujedno se umnožavaju zajedničke dobrobiti i interakcije.

Suradnja s roditeljima u našoj ustanovi obilježena je višestrukim dobrobitima na svim razinama. Oblici suradnje u našoj se ustanovi dijele na individualne razgovore uz dvosmjernu komunikaciju te s pomoću razvojne mape, komunikacijske roditeljske sastanke, kutiće za roditelje, neformalne i slučajne kontakte najčešće u prostoru dječjeg vrtića ili neposrednoj blizini gdje roditelji kroz neobavezan razgovor traže informacije o djeci, razne radionice; Jesenski sajam, Božićni sajam ili Advent, Dan očeva, Majčin dan, Festival cvijeća, radionice za roditelje uz podršku profesora sa Sveučilišta.

Kao najdinamičniji oblik suradnje u našem vrtiću pokazao se individualni razgovor u koji se, uz asistenciju prethodno prikupljenih podataka i dokumentiranje u individualni portfolio, smješta sve ono što odgojitelj i roditelj trebaju znati o djetetu (igra; način i stil, individualan plan, temperament, razvoj crteža i napredak djeteta kroz anegdotsko bilježenje i transkripte). Individualni razgovor omogućuje roditelju i odgojitelju jedan ležeran, a dinamičan susret prepun zajedničkih dojmova i zaključaka o djetetu. Roditelj se upoznaje s odgojiteljevim sustavnim praćenjem djeteta te na taj način stječe sliku o dječjem vrtiću, odgojiteljima i načinu rada. S druge strane roditelj odgojitelju u ugodnoj atmosferi pruža potrebne i zanimljive informacije o djetetu kod kuće i obiteljskom životu kako bi odgojitelj stvorio potpuniju sliku djeteta i okruženja u kojem živi.

U našoj ustanovi, osim ovog oblika suradnje, još posebno ističemo i druženja odraslih i djece. Ovakvi oblici suradnje pokazali su se najtoplijim i najugodnijim stilom suradnje jer se na jednom mjestu nalazi više obitelji koje u ležernom okruženju razgovaraju i ostvaruju interakcije.

Temeljna obilježja odnosa i suradnje između roditelja i odgojitelja jesu uzajamna dvosmjerna komunikacija, obostrana podrška, donošenje odluka i uzajamno poticanje razvoja i učenja djece. Inicijator za sve susrete jest odgojitelj koji nastoji upoznati dijete pa svjesno ili nesvjesno uključuje roditelje u rad skupine. Redovita dvosmjerna komunikacija omogućuje razmišljanje i promišljanje o pomaku sa suradnje na partnerstvo.

3.1. Suradnja s ustanovama u lokalnoj zajednici

Roditelji su najvažniji suradnici odgojiteljima u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Kao takvi najvažnija su stepenica vrtiću za iskorak prema lokalnoj zajednici, a i šire. Prema tome, kao najvažniju zadaću roditelja i odgojitelja te ostalih dionika odgojno-obrazovnog procesa pretpostavljamo osvješćivanje bliže i šire lokalne zajednice za temeljne potrebe vrtića. Roditelji, dakle, kao ključni suradnici, odgojiteljima pružaju prilike u svakodnevnim interakcijama da se okrenu prema lokalnoj zajednici. U nastavku na ovu bitnu zadaću senzibiliziranja ustanova u bližoj i široj zajednici za dječje vrtiće, a uzevši roditelje kao prvu stepenicu, smatra se da je ključna otvorenost i suradnja same ustanove za rani odgoj prema lokalnoj zajednici. Otvorena vrtićka zajednica takvim će otvorenim pristupom i radom sebi osigurati različite i mnoge nove oblike pomoći i interakcija te na taj način direktno omogućiti rad na kvaliteti i unaprjeđivanju. Aktivno sudjelovanje pretpostavlja prihvaćanje ustanove za rani odgoj od bliže i šire lokalne zajednice, a samim se time otvaraju novi putevi za rješavanje nekih svakodnevnih ili konkretnih problemskih situacija unutar same ustanove.

Tankersley i sur. (2012) u svojim zapisima naglasak stavljaju na sve češću potrebu ustanove za rani odgoj i obrazovanje da izađe iz definirane kolotečine i sheme vrtićkog okruženja prema van kako bi se poboljšala dinamika rada. Nadalje, naglasak se i dalje stavlja na višestruke interakcije koje su potrebne i, usudili bismo se reći, nužne. Odgojiteljice koje su ključne u procesu učenja pronalaze načine kako bi djecu vodile „van“ vrtića i na taj način potaknule bolje i aktivnije iskustveno učenje djece, bolju socijalizaciju. Ovakvim pristupom djeca su automatski aktivnija u učenju, aktivnosti su zanimljivije i svrsishodnije, proces učenja je dinamičniji, a djeca se istinski osjećaju dijelom zajednice u koju su uključena neposredno.

Možemo kratko spomenuti i dotaknuti pojam partnerstva prema kojem težimo radeći na suradnji. No sami termini i njihova funkcija su različiti i opširni pa se u ovom radu isključivo držimo suradnje koja teži partnerskom odnosu. U radu se zato zadržavamo na pojmu suradnje, a valjalo bi spomenuti i pojam nerazumijevanja koji je najčešći u interakcijama, a šteti ukupnoj suradnji. „Zbog obostranog nerazumijevanja“ dolazi do pogrešnih zaključaka i nespremnosti na kvalitetniju suradnju. Mohorić i Nenadić Bilan (2019) u radu ističu važnost redovitosti i trajnosti suradnje. Mijenjanje oblika i metoda pristupa radu počiva na otvorenom dijalogu, izborima i zajedničkom odlučivanju svih dionika interaktivnog procesa. Taj oblik suradnje, kako napominju, zapravo je ključna pretpostavka za kvalitetni odgojno-obrazovni rad na svim razinama. Takva suradnja pretpostavka je kvalitetnog ostvarivanja odgojno-obrazovnog rada na svim razinama, pa tako i u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Iako se

u literaturi spominje i pojam nerazumijevanja, pretpostavka suradnje u ovom radu ne podliježe terminu nerazumijevanja.

Suradnja s roditeljima i ustanovama u lokalnoj zajednici prijeko je potrebna za razvoj i napredak ustanova za rani odgoj. Budući da je vrtić zaista živi organizam, može se očekivati da u budućnosti sve više izlazi izvan okvira i otvara se sve više roditeljima i zajednici, a tako i obratno. Vrtić, roditelji, bliža i šira zajednica; interakcije i njihova međusobna suradnja kotačić su koji će pokrenuti promjene u odgojno-obrazovnom sustavu.

4. Zaključak

Suvremena odgojno-obrazovna ustanova teži samoostvarenju; promatra, prati i bilježi interese djece pod stručnim vodstvom koje također teži cjeloživotnom obrazovanju, učenju i nadograđivanju znanja. Humanistički pristup i nacionalni kurikulum naglasak stavljaju na promatranje djece i dokumentiranje promjena te na uspješne međuljudske odnose s tendencijom rasta, uvijek k boljem. Unutar okvira humanističkog pristupa i nacionalnog kurikulumu, naš dječji vrtić, kao živi organizam, stvara vlastiti kurikulum. Naš se kurikulum temelji na promatranju djeteta kao zasebne jedinice, a s vlastitim i individualnim stilom učenja. Utemeljen na takvom promatranju djeteta, „zidovi“ naše ustanove podižu se upravo prema težnji za što boljom suradnjom i partnerstvom; prvo s roditeljima, a onda s lokalnom zajednicom i šire.

Rad je predstavio okosnicu zajedničkog djelovanja dviju odgojiteljica koje na razini ustanove i unutar svojih objekata sustavno bilježe promjene utemeljene na dokumentiranju i na suradnji s roditeljima i ustanovama u lokalnoj zajednici. Dokumentiranjem i suradnjom te međusobnim interakcijama stvaramo vrtić po mjeri djeteta, vrtić u koji rado dolaze djeca i odrasli.

5. Literatura

1. Brajković, S., Handžar, S., Tankersley, D. (2012). Koraci prema kvalitetnoj praksi. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
2. Hansen, K., Kaufmann, R., Burke Walsh, K. (2004). Kurikulum za vrtiće. Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
3. Mohorić, M., Nenadić-Bilan, D. (2019). Učestalost i oblici suradnje odgojitelja i roditelja u katoličkim vrtićima u odnosu na javne i privatne dječje vrtiće u Zadarskoj županiji. *Obnovljeni Život: časopis za filozofiju i religijske znanosti*. Vol. 74. No. 2. <https://doi.org/10.31337/oz.74.2.8>.
4. Slunjski, E. (2011). Kurikulum ranog odgoja. Istraživanje i konstrukcija. Zagreb. Školska knjiga.

5. Slunjski, E. (2012). Tragovima dječjih stopa: istraživačka perspektiva djeteta u radu na projektu. Zagreb. Profil International.
6. Stevanović, M. (2003). Predškolska pedagogija. Sveučilište u Rijeci. Andromeda.
7. Tankersley, D. (2012). Teorija u praksi, priručnik za profesionalni razvoj odgojitelja. Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
8. Tomljanović, E. (2019). Prikupljanje informacija o djetetu i stvaranje individualnog plana. *Dijete, vrtić, obitelj*, 90, 5–9.
9. Valjan Vukić, V., Tomić, J. (2021). The educators' opinion on monitoring and documenting the educational process in preschool institutions. U: Gómez Chova, L., López Martínez, A. i Candel Torres, I. (ur.), ICERI2021 Proceedings, (9942-9951).
10. Valjan Vukić, V., Zrilić, S., Tomić, J. (2022). Dokumentiranje odgojno-obrazovnog rada kao put prema razumijevanju djeteta i djetinjstva. U: Orel, M., Brala-Mudrovčić, J., Miletić, J. (ur.), 12th International Conference. EDUvision 2022 New Contemporary Challenges - Opportunities for Integrating Innovative Solutions into 21st Century Education. Ljubljana: EDUvision, (90–104).
11. Vidačić Maraš, B. (2015). Kako koristiti dokumentaciju u funkciji razvoja kurikuluma. *Dijete vrtić, obitelj*, 21 (79), 9–11.

HOW TO UNDERSTAND A CHILD – THROUGH THE BINOCULARS OF EDUCATORS (DOCUMENTATION AND COOPERATION)

Abstract

The advancement of society and technology and the modern way of life of the 21st century have led to a new concept of child and childhood. The modern concept of a child starts with the fact that the child is an active, integral being, curious and competent and the subject of its own development. First of all, the child needs to be understood and supported in development, and the relevant tool in this process is documentation of educational work, with the main goal being quality educational practice.

The paper will present the part of documentation from the child's development folder, i.e.; An Individual Portfolio; that gives insight into the child's thinking and activities, the child's progress, the child's involvement in assessing its achievements, providing basic information (Slunjski 2012). This method of monitoring the child enables educators, experts, and parents to understand the child.

Cooperation with parents and the community is essential and is conditioned by systematic monitoring, recognising the needs of each child individually. Certainly, children primarily develop in their family settings, but development is also influenced by the social community created from different family structures. Partnering with parents is necessary to create an enabling environment and to develop the child's potential. The area of cooperation and partnership is presumed by quality communication and practice that the educator wants to change.

The paper will present examples of good practice in the form of educator's cooperation with parents and the community; the use of various possibilities offered by partner relations. The aim of the paper is to show the importance of documenting the learning process and the importance of systematic cooperation with parents and the community in the form of research and changing of practice and improving the quality of the institutions work and the full understanding of the child.

Keywords: child, educator, documentation, partnership, understanding